

Toinen Euroopan elämänlaatu tutkimus

Subjektiiivinen hyvinvointi Euroopassa

Tiivistelmä

Johdanto

Monet tekijät vaikuttavat siihen, miltä meistä tuntuu ja miten arvioimme omaa elämänlaatuamme. Jotkin tekijät ovat objektiivisia, esimerkiksi se, paljonko ansaitsemme ja mitä meillä on varaa ostaa. Elämänlaatu ei kuitenkaan perustu pelkästään saavuttamaamme elintasoon. Objektiiviset seikat vaikuttavat tietysti subjektiiviseen hyvinvointiimme, mutta yhteys ei kuitenkaan ole suora. Tässä raportissa tarkastellaan eri tekijöitä, jotka vaikuttavat subjektiivisen hyvinvoinnin tasoon. Raportissa tarkastellaan demografisten ja sosioekonomisten tekijöiden, terveyden ja sosiaalisen tuen vaikutusta sekä niiden yhteisöjen laatua, joissa elämme. Raportissa etsitään myös vastausta siihen, voidaanko subjektiivisen hyvinvoinnin erot eri maissa perustella näiden tekijöiden avulla. Tutkimuksessa käsitellään myös sitä, voivatko sosiaalinen tuki ja hyvät julkiset palvelut lieventää niitä vaikeiden sosiaalisten ja taloudellisten olosuhteiden vaikutuksia, joita monet eurooppalaiset kokevat, eli voivatko ne osaltaan parantaa elämänlaatua.

Raportin aineistona on Euroopan elämänlaatu tutkimus (European Quality of Life Survey, EQLS), jonka Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätö (Eurofound) teki vuonna 2007 EU:n 27 jäsenvaltiossa (EU27), kolmessa ehdokasvaltiossa (EV3) ja Norjassa.

Kyselyn taustaa

Yleisesti on havaittu tarve luoda uudenlaisia elämänlaadun indikaattoreita, jotka eivät rajoitu sellaisiin perinteisiin taloudellisiin indikaattoreihin kuin esimerkiksi bruttokansantuote. Eurooppalainen yhteiskunta muuttuu nopeasti globalisaation, ikääntymisen, tietoyhteiskunnan syntymisen ja muiden tekijöiden vuoksi. Näistä muutoksista voi seurata aiempaa kielteisempi asenne elämään ja tyytymättömyyden lisääntymistä, vaikka taloudelliset osoittimet puhuisivatkin kasvun ja elinolosuhteiden yleisen paranemisen puolesta. Tilastojen luoman kuvan ja ihmisten omien elinolosuhteitaan koskevien käsitysten välinen kuilu kasvaa. Tähän on vastattava toimenpiteillä. Subjektiiivisen hyvinvointitutkimuksen tulokset voivat olla tässä tehtävässä avuksi.

- Subjektiiivisen hyvinvoinnin indikaattorit, kuten onnellisuusindeksi tai elämäntyytyväisyyttä mittaava

indeksi, perustuvat ihmisten omiin arvioihin omasta elämänlaadustaan heidän omien arvojensa ja mieltymystensä mukaisesti.

- Subjektiiivisen hyvinvoinnin mittaaminen voi toimia taloudellisten indikaattorien ulkoisena kontrollina ja korjaavana tekijänä.
- Kun eri toimintalinjojen kustannuksia ja hyötyä arvioidaan, subjektiivisen hyvinvointitutkimuksen tuloksilla on tärkeä merkitys.
- Subjektiiivisen hyvinvoinnin muutokset osoittavat etenemisen suunnan, ja niiden avulla voidaan mitata sosiaalisen yhteenkuuluvuuden ja osallisuuden parantamiseen tähtäävän politiikan onnistumista.

Tärkeimmät tulokset

- Elämäntyytyväisyyden osalta on havaittavissa selvä hierarkia eri maaryhmien välillä. Tyytyväisyys on suurinta EU:n 15 vanhemmassa jäsenvaltiossa (EU15), erityisesti Pohjoismaissa. Toisena tulevat 12 uutta jäsenvaltiota (UJV12), ja vähäisintä tyytyväisyys on ehdokasvaltioissa (EV3).
- Näiden maiden ja maaryhmien väliset erot perustuvat maissa vallitsevien objektiivisten olosuhteiden välisiin eroihin. Selittäviä tekijöitä ovat esimerkiksi demografiset piirteet, sosioekonomiset tekijät, terveys ja työkyvyttömyys sekä sosiaalinen tuki ja yhteiskunnan laatu.
- Subjektiiivisen hyvinvoinnin analyysi osoittaa, että perinteisten taloudellisten huolenaiheiden, kuten aineellisen hyvinvoinnin, tulojen ja työttömyyden, merkitys ihmisten elämänlaadulle ei ole vähentynyt.
- Yksilön kannalta eniten elämäntyytyväisyyteen vaikuttava yksittäinen indikaattori on puutteen kokeminen: sillä tarkoitetaan kyyttömyyttä hankkia nykyään elintasolle tyyppisiä perustarvikkeita ja palveluita. Heikko terveys on

toinen elämäntyytyväisyyttä suuresti vähentävä tekijä kaikissa maaryhmissä. Työttömyys ja tulot (etenkin EV3:ssa), vähäinen koulutus (etenkin UJV12:ssa) sekä perherakenne ovat myös hyvin tärkeitä tekijöitä.

- Tulosten vaikutus on suurin silloin, kun perustarpeiden täyttäminen ei ole mahdollista vähäisten tulojen vuoksi. Kun perustarpeet täyttyvät, tulojen ja subjektiivisen hyvinvoinnin välinen suhde pienenee. Suuriin tuloihin liittyvä ”tyytyväisyysbonus” on pienempi kuin pienten tulojen aiheuttama tyytyväisyyden vähenemä.
- Heikko terveys pienentää subjektiivista hyvinvointia noin pisteen verran kymmenpisteisellä asteikolla kaikissa maaryhmissä. Heikon terveyden vaikutus onnellisuuteen ja emotionaaliseen hyvinvointiin on suurempi kuin sen vaikutus elämäntyytyväisyyteen.
- Subjektiivisen hyvinvoinnin taso on eläkeläisillä korkeampi kuin työssäkäyvillä, kun vertaillaan tuloihin ja sosiaaliseen tukeen liittyviä tekijöitä. Tämä viittaa siihen, että työperäinen stressi sekä työn ja perheen yhdistämisen haaste vähentävät työssä olevien ihmisten subjektiivista hyvinvointia merkittävästi.
- Koulutuksen vaikutus subjektiiviseen hyvinvointiin toteutuu ensisijaisesti tulojen ja elintason kautta. UJV12:ssa vähäinen koulutus vaikuttaa kuitenkin suoraan siten, että myös elämäntyytyväisyys on vähäistä. On kiinnostavaa, että korkea koulutus ei näytä lisäävän subjektiivista hyvinvointia silloin, kun vertaillaan muita tekijöitä.
- Leskeksi jääneet sekä avio- tai avoliitosta eronneet ovat tyytymättömiä elämäänsä, kun vertaillaan sosioekonomisia olosuhteita ja laajamittaista sosiaalista tukea. Kielteinen vaikutus kohdistuu vielä enemmän onnellisuuteen kuin elämäntyytyväisyyteen. Tämä malli koskee kaikkia maaryhmiä, mutta ei leskeksi jääneitä EV3:ssa, ja se on vahvempi avio- tai avoliitosta eronneilla kuin leskeksi jääneillä ihmisillä. Myös EU15- ja UJV12-maissa yksinhuoltajat, jotka eivät ole olleet naimisissa, ovat muita vähemmän tyytyväisiä elämäänsä.
- Perheeltä ja ystäviltä saatava käytännöllinen ja henkinen tuki on tärkeä tekijä, joka lisää elämäntyytyväisyyttä kaikissa ryhmissä EU15:ssä ja UJV12:ssa – mutta ei EV3:ssa. Taloudellinen tuki eli mahdollisuus saada hätätilanteissa riittävästi rahaa jostakin tai joltakin on tärkeää haavoittuvassa asemassa oleville ja puutetta kokeville ihmisille.
- Julkisten palvelujen laatu on yleisesti tärkeää elämäntyytyväisyydelle, ja sillä on vielä suurempi merkitys puutetta kokevien ihmisten subjektiiviseen hyvinvointiin. Tämä on tärkeää kaikissa maaryhmissä; sen sijaan julkisia laitoksia kohtaan koettu luottamus – toinen

yhteiskunnan laadun indikaattori – on tärkeää vain EU15:ssä ja UJV12:ssa.

Poliittiset osoittimet

- Tulokset osoittavat, että subjektiivisen hyvinvoinnin lisäämiseksi ja elämänlaadun parantamiseksi on tärkeämpää keskittyä parantamaan kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten aineellisia olosuhteita kuin pyrkiä parantamaan keskimääräistä elintaso, vaikka sekin on hyvin tärkeää kolmessa ehdokasvaltiossa, jotka ovat köyhempiä kuin EU:n jäsenvaltiot.
- Väestön terveyden parantaminen on keskeistä elämänlaadun parantamisessa. Terveyden edistämiseen ja sairauksien hoitamiseen tähtäävän politiikan lisäksi olisi ymmärrettävä kehittää myös toisenlaisia keinoja elämänlaadun parantamiseen ihmisillä, jotka ovat sairaita tai joilla on jokin vamma. Erityisesti tarvitaan sairaiden ihmisten emotionaalisen hyvinvoinnin parantamiseen tähtääviä strategioita.
- Toisen asteen koulutusta ylempi koulutus on tärkeää työvoiman ammattitaidon kehittämiseksi ja työn laadun parantamiseksi, mutta sen ei kuitenkaan voida odottaa lisäävän hyvinvointia suoraan. Poikkeuksia ovat UJV12-maiden vähän koulutetut ihmiset, joiden osalta koulutukseen pääsyn ja koulutuksen edistämisen ja tukemisen odotetaan parantavan subjektiivista hyvinvointia suuresti.
- Haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten, kuten elämänkumppaninsa menettäneiden tai yksinhuoltajien, elämänlaatua voitaisiin parantaa poliittisin toimenpitein, joiden tarkoituksena on vähentää heidän taloudellista haavoittuvuuttaan taloudellisissa kriisitilanteissa.
- Yhteiskunnan laatu on tärkeää elämäntyytyväisyydelle EU15:ssä ja UJV12:ssa etenkin puutteellisissa olosuhteissa eläville ihmisille. Laadukkaat julkiset palvelut toimivat eräänlaisen puskurin tavoin, koska ne lieventävät vaikeiden sosioekonomisten olosuhteiden vaikutusta. Julkisten palvelujen laadun parantamisessa ei ole välttämättä kyse tarjottujen palvelujen määrästä ja tyypistä vaan siitä, miten nämä palvelut ovat niitä tarvitsevien saatavilla. Se, että julkishallinnon laitokset sitoutuisivat avoimuuteen, selkeyteen ja luotettavuuteen, lisäisi niitä kohtaan tunnettua luottamusta, joka on toinen yhteiskunnan laadun mittari.

Lisätietoja

Subjective well-being in Europe -raportti on saatavana verkossa osoitteessa
<http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef09108.htm>

Teresa Renehan, tiedottaja,
ter@eurofound.europa.eu